

Hajdúböszörmény 2012. szeptember 18.

Demokratikus jogállam: jog-álom?

Kolláth György

www.kollath.com

/az előadás már fenn van ezen a honlapon/

Bevezető

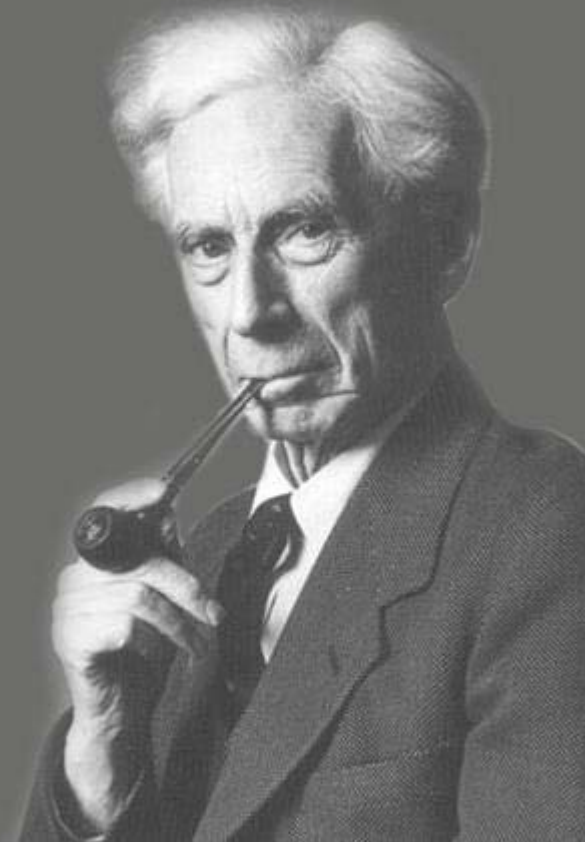
Először járok a városukban. Köszönöm a meghívást. Nemrég, Debrecenben baloldali értelmiségiek, szimpatizánsok részére a honi jogélet gondjairól, köztük a „felcsútmány” kódnevű új Alaptörvény hibáiról beszéltem. Fejétől bűzlik... 2 hete Hódmezővásárhelyen volt pódium-beszélgetés a jogállam témakörében. Annak részben a derűs szemléltetés, részben a választási agyrémek miatt lett visszhangja. Ebben a rokonszenves városban is sor kerül humoros képi prezentációra, de mellette hótkomoly önkormányzati-közigazgatási elemzésre is. Mállik szét az igazgatás is: lássuk, miért!?

Magabiztos hazudozás elég?

“Az a baj a világgal, hogy a hülyék mindenben holtbiztosak, az okosak meg tele vannak kételyekkel.”

Bertrand Russell

Ki van kiért: s miért is?

A szónok víziója: az ő választásuk sporthasonlaton szemléltetve oda vezethet, hogy a bicikli-verseny kiírója sportgéppel, a titkos, baráti versenytárs háromkerekű triciklivel, ám a többi, a demokratikus ellenfél csak szobabiciklivel állhat rajthoz. Versenyképes vagy mindenre képes?

Az irány jó?

A kutya (se) vezet? Jogosítvány? Felelősség? Biztosítás?

Ahogy vesszük, ha be vesszük?!

Összeollózott resztlük önző, önkényes, másodszándékú zagyvája?!

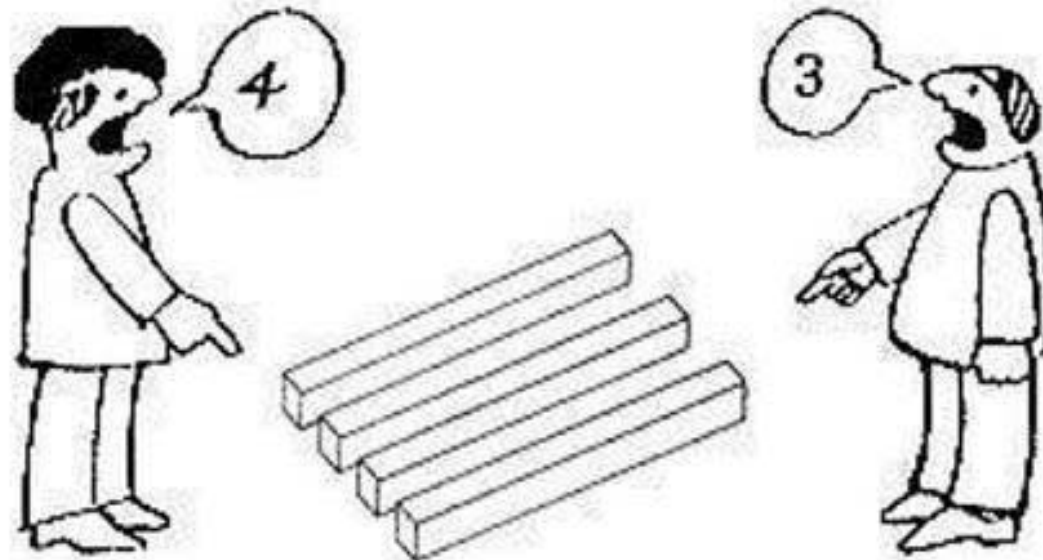

Piacgazdaság nuku?

Régi alkotmány: Magyarország gazdasága olyan piacgazdaság, amelyben a köztulajdon és a magántulajdon egyenjogú és egyenlő védelemben részesül. Alaptörvény: 0. Nincs korreláció, se határ az állami és a magángazdaság között.

Jog, valóság, esély és igazság

Feltétlen megálló: új, acélos, kreatív?

Nemzethy, történelmi, vívmány

Egy régebbi vicc jól érzékelteti a magyarok viszonyát tragikus (Nemzethy, szabadságharcokkal és vívmányokkal teli) történelmükhöz:

Bemegy egy magyar egy New York-i kalapüzletbe. Kalapot szeretne venni, de nincs elegendő dollárja, ezért megkérdezi, fizethet-e forintban.

– Még sosem láttam magyar forintot – mondja a boltos. – Mutassa! – A magyar előkotor egy papír tízforintost.

– Ki ez a fickó? – kérdi a boltos.

– Petőfi Sándor, a legnagyobb magyar költő. Egyike volt a márciusi ifjaknak, akik kirobbantották az 1848-49-es szabadságharcot. A segesvári csatamezőn esett el, amikor az osztrákok és az oroszok leverték a függetlenségi harcot.

– Istenem, micsoda szörnyűség... Na és ki ez itt a húszforinton?

– Ő Dózsa György, aki egy parasztlázadás élére állt a 16. században. A lázadást leverték, Dózsát kivégezték, izzó trónon megégették...

– Na jó, jó. És ki van az ötvenesen?

– Rákóczi Ferenc, egy másik sikertelen függetlenségi harc vezére. Törökországi száműzetésben kellett leélnie az életét.

– Gondolhattam volna... És a százason?

– Ő Kossuth Lajos, az 1848-49-es szabadságharc vezéralakja. A háború leverése után menekülnie kellett...

– Szegény drága barátom – vág a szavába a boltos –, fojja, itt a kalap ingyen, vigye csak.

Plurális helyzetünk

Mindenki - különös tekintettel a hajdanvolt Bibó kollégisták - figyelmébe ajánlható:

A magyar népnek a hatalom előtti meglapulása s egyben a kormányzásban való részt venni nem akarása, a hatalommal szemben való passzív rezisztenciája már oly hosszú időre visszanyúló beidegződésekre támaszkodik, hogy kezdik már... magyar nemzeti tulajdonságként emlegetni... [P]ontosan arról a jellemvonásról van szó, mely a szolganépek tulajdonsága, és pontosan annyira és azóta magyar nemzeti jellemvonás ez, amióta és amennyire a magyar akár külső hatalmasságok erejétől, akár saját urainak jóvoltából szolganéppé vált.

Bibó István 1949. *[A Nemzeti Parasztpártról]*

"A pesszimista a sötétséget látja az alagútban, az optimista a fényt az alagút végén, a realista a közlgő vonat lámpáit, a mozdonyvezető pedig három idiótát a síneken..."

Ha csak ez a két § volna nonszensz

Két alaptörvényi normatív, azaz kötelező abszurditás:

Végleges, elfogadott *R) cikk*

- (1) Az Alaptörvény Magyarország jogrendszerének alapja.
- (2) Az Alaptörvény és a jogszabályok mindenkire kötelezőek.
- (3) *Az Alaptörvény rendelkezéseit azok céljával, a benne foglalt Nemzeti hitvallással és történeti alkotmányunk vívmányaival összhangban kell értelmezni.*

Megjegyzés: eredetileg ilyen tartalmú R. cikk, ill. ilyen bekezdés nem létezett. Ez így már nem államcél és fejlődési (?) irány, hanem betartandó, igazodást megkövetelő norma!

28. cikk

A bíróságok a jogalkalmazás során a *jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.*

Megjegyzés: önkényes, önérdékű, primitíven önfelmentő jogpolitika, mely meggátolhatja, hogy a gazdaságos cél elve mentén az állammal szemben pert lehessen nyerni. Mint a homokozóban: melyik gyerek mondta előbb vagy erősebben, hogy nem ér a nevem?! Nagyfokú félelem, szorongás, beismert versenyképtelenség van benne.

Félig komoly tipizálás

Magyarország az utóbbi 25 évben rendkívüli, néha keserű változásokon ment keresztül. Diktatúrából lett demokrácia: majdnem úgy, ahogy rekonstruálnák az omlettből a friss tojást. A legvidámabb barakkból a legszomorúbb pláza lettünk? A politikai fordulatok feszült éveit éljük. Hazámat jogi szempontból egy példa szimbolizálja. Leeresztett vasúti sorompó, hosszú lehet a várakozás, 3 honpolgár-típus érkezik.

1) A béketűrő megáll és fogyó türelemmel vár. Talán káromkodik, eszik-iszik, telefonál, kiönti a hamutartót.

Arányuk: kb. 35-40 %: főleg nők döntenek így.

2) A tüzes magyar bármi áron kikerüli vagy tönkre teszi a (fél)sorompót: erővel átmegy rajta. Arányuk kb. 15-20 %: főleg macsó férfiak tesznek így.

Magas ló és macskajáték

3) A fennmaradó közel 40-50 % folyton rohanna, kihívást lát e helyzetben. Az utolsó pillanatban, kockáztatva iparkodik átcsúszni a vonat előtt vagy gyalog a sorompó alatt. Autóval dühösen kivág a sorból, tolat, megfordul és kerülő utat keres.

A 2) és 3) együtt: minél nagyobb az ember arca, terepjárója, annál gyakoribb a frusztrált, veszélyes próbálkozás. Ilyen a jogállamunk, az adózási fegyelmünk, a közpolitikánk, a közlekedési kultúránk és főméltóságaink első reflexe is. Nem újdonság ez. Otto von Bismarck, a Vaskancellár mondta 200 éve: minden magyar egy jogász és egy huszár keveréke. Kardunk rozsdás, szavakkal vívunk. Nem szoktunk időben leszállni a magas lóról. A mai nagy(?)politikát óvodai vicc szemlélteti. Kiszól a kertbe a dadus: -Viktorka, ne húzd a macska farkát! Süvít a válasz: -Én csak fogom, ő húzza!

Jogállam: a közpolitika délibábja?

- 1.) *A (pártállami) diktatúra és a demokratikus jogállam lényegüket tekintve két külön világ.*
- 2.) *A jogállamiság más alkotmányos értékekkel, minőségekkel összhangban éri el célját.*
- 3.) *A jogállamiság tény és igény, már bizonyos szinten elért állapot és 100 %-osan soha nem kész, perfekt, lezárt helyzet. A jogállam evolúció, de nem revolúció.*
- 4.) *A jogállam nem a jogászok, hanem a törvény uralmát jelenti –független igazságszolgáltatással a végponton.*
- 5.) *A jogállam egy morális alapokra is épülő eszmény, mely a törvénytisztelet köré szerveződik, kifejezve, hogy a jogot be kell tartani és tartatni, viszont semmi más nem kötelező általánosan, csak a „törvény”.*
- 6.) *A jogállamiság alfája és ómegája a biztonságos rend mind a jogalkotásban, mind a jogalkalmazásban.*
- 7.) *Egy jogállamban semmilyen cél nem szentesítheti az eszközt, vagyis jogállamban nincs és nem is lehet politikailag vagy társadalmilag hasznos jogsértés.*
- 8.) *A jogállam maga is sokrétű fogalom, belső összetevői pl. a jogbiztonságtól a hatalommegosztás rendszerének tiszteletben tartásáig húzódnak.*
- 9.) *A jogállamiság az érdemi és az eljárási szabályok tiszteletét egyaránt igényli, sőt a korrekt jogértelmezés is ide sorolható. Jogállamban a jog: társadalom-szervező érték, ezért a társadalom egyes alrendszerének működéséből (pl egészségügy, oktatás, pénzügy) sem számúzható ez az elvi követelmény.*
- 10.) *A magyarországi jogállamiság maga is „csatlakozott” az EU-hoz, s annak formálódó Alkotmányához, így a jogállamiságnak számos fontos európai és emberi jogi összetevője, kihatása van.*

Katasztrófa- sújtotta terület

A demokratikus jogállamiság szempontjából katasztrófa-sújtott területté váltunk. A „nem szokványos jogi kultúra” láttán eltorzult arccal fogják a fejüket külhoni barátaink, kollégáink. Fricska az alkotmányozó T. Háznak és a kabinetnek: *zuhantok a WC-be, közben a lehúzó után kapkodtok!* A jogállamiság - a törvények uralma - főbb válfajait így munkálta ki az AB 2 évtized alatt: jogbiztonság, kiszámíthatóság, normavilágosság, hatalommegosztás, az eljárási garanciák védelme, a formális jogállam és az igazságosság kapcsolatrendje, az alkotmányos büntetőjog mibenléte, a felek eljárási pozíciójának korrekt megállapítása, s benne pl. a fegyverek egyenlőségének elve, a közigazgatási határozatok bírósági kontrollja, a közigazgatás törvény alá rendelése, az alkotmányos szervek együttműködési kötelezettsége, a közhatalmi szervek demokratikus legitimációja, a közjogi érvénytelenség megállapíthatósága, a minősített többség megkövetelése, az alapjogi kétharmad vizsgálata, az ígérvények sorsa, a bizalomvédelem, a szerzett jogok védelme, a várományok sorsa, a visszamenőleges, negatív jog tilalma, az időmúlás jelentősége és az alkotmányos idő lehető kímélete. 21 tétel, egyiküknél sincs fejlődés 2010 II. féléve óta, rohamos romlásuk tény. *Az ész pesszimista, az akarát optimista. Arányuk (miként a jogállamiság ténye és igénye terén is) kb. 1:10-hez.*

ALAP(törvényi) dilemma! Életbe lép(het)ett az, ami halva született? „A zárószavazás előtti érdemi módosítás szégyene is megesezt már vele – a bírák kényszernyugdíjazásának alkotmányba foglalásakor.” *Sólyom László hvg-beli megfigyelése alapos, sőt?! Országgyűlés jegyzőkönyve: a zárószavazás napján lett benyújtva több mint egy tucatnyi, olykor tartalmilag is alkotmánysértő módosító indítvány. Van olyan képviselő, aki egymaga 15 opusszal „dicsekedhet”. Egy is sok, ha nem koherencia-zavar kiküszöbölése a tárgya.* Vö: a lenti ab-határozattal, annak lényegi, elvi azonosságával: 1279/B/2011. AB. Evvel egybevetve műhiba Áder János elnök úr politikai vétója!

Közhatalom, közigazgatás

A pártállam diktatórikus képlete: a hatalom monolitikus és monopolisztikus. Elve a „demokratikus centralizmus”, plusz tervgazdaság és állam-központú érdekmérlegelés, nagyszámú, ám virtuális emberi jogokkal: garanciák, jogvédelmi utak nélkül. A III. köztársaság képlete viszont 89-től: pluralizmus, szabad, fair, többpártrendszerű választásokon nyugvó parlamentarizmus, demokratikus jogállamiság, szociális vagy másmilyen piacgazdaság, az emberi jogok elsődlegessége az állammal, főleg a közhatalommal szemben, jogegyenlőség és hatalommegosztás, azaz a fékek és ellensúlyok intézményesült rendje. /A két rendszer között konvergencia, átjárhatóság, vegyítés kizárt./ 20 éven át jól-rosszul ezt gyakoroltuk, de nyilvánvalóvá nem téve: a szisztéma jó, csak rosszul csináljuk, szemben a pártállammal, mely hibás rendszer, ám sok engedménnyel, élhető mindennapokkal. Gond két dolog: a) nem volt kellő kifutási idő és ebben, illetve ehhez együttműködés, b) de főként végtelenül gyenge közigazgatás, kormányzás lavírozott, alibizett a körmére égő bajok és a választás miatti ígéretek őrlőmalmában. Se hús, se hal volt, lett helyébe centrális demokrácia becenevű, minden eddiginél tehetségtelebb, verbális, kapkodó és garancia nélküli kormányzás. 11 hónap csúcsosodik ki az alaptörvényben. Lázár frakcióvezető dogmája: mindenki változást akart, és lám, megkapta?! Dupla tévedés, olcsó politikai haszonlesés. Orosz hasonlat: megfogták a medvét, de belül maradtak a ketrecen. Nincs B-terv, mivel egy normális A-terv sincs: dölyf, kiosztó duma és önkény van. A kommunikáció már nem is a 80-as, hanem a 60-as, 70-es éveket idézi. Demokra-túra, lecsúszás jött és jön általánosan is.

Ural(kod)ni vagy igazgatni nem ua.

Hatalmi attitűd tarolt, de büntet még ezután is, sőt! 3 ütős mondat elég? Az ellenzék ellenségének lenni, hátrafelé köpködni elég? A közéletet nem csak megosztani, de bűnösen kriminalizálni elég? Értő szakpolitikák, programok, valódi tervek híján lex X, Y, Z és gátlástalan, ártó célú taktikai jogalkotás a napi úzus, s ez is elég? Kulcs-érvem: alaptörvénytől csak kissé elvonatkoztatva, nagyobb számban gyűlnek a bajok, mint születnek perfekt megoldások, ergo ránk dőlhet az egész. A nap biztos, azt nem tudni, mikorra esik. Készenlét?! Szemléltetés, a jó kormányzás 5 fő elve volna: nyitottság, részvétel, elszámoltathatóság, hatékonyság, koherencia. A modern állam jól összehangolva és együttműködésekben: közhatalom, közpénz-gazda, közmecénás, első az egyenlők közül, mint politikai aktor és színtér. Egyik sem megy.

A hatalommegosztás terén is döntő súlyú hibák keletkeztek: valamennyi intézménynél. A tankönyvekben 2 szint van: egy közhatalmi és egy tágabb összefüggés. (Utóbbiban volnának a sajtó szervei, az érdekképviseltek, etc.) Nézzük csak a szűkebb, államhatalmi szférát! 7 alany jön számításba: *törvényhozás, végrehajtás, igazságszolgáltatás, államfő, alkotmánybíráskodás, önkormányzatok, népi közvetlen hatalomgyakorlás*. Mindezek kölcsönhatásban együttműködve adják a fékek és ellensúlyok rendszerét. Megrendült, borul a szisztéma. Benne 4 fő elem: a közvetlen, népi hatalom-gyakorlás, az igazságszolgáltatás, az alkotmánybíráskodás és *az önkormányzatiság lényege lúgozódhat ki*. A többinél pedig, főként a kormányzásnál, a M.E. szerepénél a hatáskör és az érte viselt felelősség szakad el végtelenen egymástól.

Csak névleg önkormányzat

Eddig az AB az önkormányzati jogok természetét a népfelség elvéből vezette le: „*a helyi önkormányzás alapjoga a népszuverenitásból fakadó jogosultság*”. Ez nem csak alapjogi szisztéma, de kollektív jogi bázis is volt: avantgárd kiinduló ponttal természetjogi filozófiát követett. A választópolgárok közösségét megillető önkormányzás joga nem a hatalom adománya, hanem eleve létező népi jog és szabadság. Így azt a parlament el sem veheti, meg sem nyirbálhatja tetszése szerint. /Megtörtént!/ Tételesen felsorolt önkormányzati alapjogok - 8 elem – nyert anno alkotmányos megerősítést, kapott egyfajta kiemelt védelmet. Radikálisan, gyökeresen, a népszuverenitást megsértve, csonkítva keletkeztek új szabályok. *31. cikk: „(1) Magyarországon a helyi közügyek intézése és a közhatalom gyakorlása érdekében önkormányzatok működnek. (2) A helyi önkormányzatokra vonatkozó szabályokat sarkalatos törvény határozza meg.*” Műhiba itt az „érdekében”, azt sugallja, hogy csupán célhoz kötött, ab ovo behatárolt önkormányzatiság lehet ezután. A 32. cikkben rangrejtve, jól-rosszul, immár nem alapjogként visszaköszönnek a korábbi jogosultságok. Ámde kiegészülnek az ellenőrzésből felügyeletté szigorodott központi állami szerep dörgedelmeivel. Ez más világkép, visszalépés, kilúgozódása mindannak, amit decentralizációnak hívunk.

Helyi társadalom: merre visz az út?

Az 1990 ősztől intézményesült helyi önkormányzati rendszernek volt vezérelve, egységes, modern filozófiája. Ezzel szemben az alaptörvényi változásnak nincsen (vagy ha mégis keresnénk, azt találnánk, hogy ebből elég, túl önállóak, nyakasak, követelőzők és drágák az önkormányzatok, ideje lenyesni a szárnyukat). Eddig az elvi bázis az Európai Önkormányzati Charta volt, annak kulcsszava pedig a devolúció. Utóbbi érvényre juttatja a decentralizált hatalom-gyakorlás előnyeit, valóságos helyi közhatalmat intézményesít, ezzel a központi kormányzatot tehermentesíti, átfogó helyi felelősséget is keletkeztet, utat, esélyt, módot ad a helyi erőforrások, célok, igények, közreműködések, érdekek bekapcsolódására, egyben a helyi demokrácia kibontakozására. Azonos irányba indult el 20 éve az ország, és benne, vele együtt a helyi társadalom: a demokratikus jogállamiságból is leszűrhető, vertikálisan is érvényes hatalom-megosztás útján. Ennek vége!

Most, 2011-ben teljes fordulat áll be fenn és lent: egyelőre felfoghatatlanul sok gonddal, bajjal, felfelé áramló megoldatlansággal, demokratikus és pénzügyi deficittel, ugyanakkor eszázadi reform-szellem nélkül. Sajnos, 1990-91-ben nem történt meg, és azóta is húzódik a teljes-tételes, államháztartási feladat-felülvizsgálat, hatásköri rendezés. Ezt elodázva nincs jó igazgatás, sehol.

Politikai kegyosztás jöhet

Az alaptörvényben 3 markáns, további nóvum van csupán: 5 éves ciklus-időtartam, kemény állami felügyelet (akár a PSZÁF által betöltött, már-már irányítást leképező beavatkozást, csaknem kézi vezérlést elérő szintig bezárólag?), jóváhagyó eszköztárat is telepítve, és megszorító jellegű átrendeződés a tulajdoni, immár nemzeti vagyoni tekintetben. Mindez részben nem jó, részben nem lesz elég, sőt kiteszi a rendszert a politikai kegyosztásnak.

Megválaszolatlan alapkérdés: vajon meg tud-e egyáltalán birkózni a központosító állam az önkormányzatok helyett azzal, amit helyben döntően pénzsűke miatt jól ellátni nem(igen) tudtak?! E kérdés döntően a különböző szintű ellátási formák, intézmény-fenntartó jogok és kötelezettségek, közszolgáltatások kapcsán lesz a végletekig kiélezett: a községi iskolától a városi tömegközlekedésig. Szerintem a centralizációs megoldás esélye ez idő tájt ezrelékekben mérhető csupán. Modellezni kéne és lehetne már ma is a közoktatás, az alap- és a középfokú egészségügy, avagy a szociális igazgatás példáján.

Autonómia helyén gyarmati sor(s)

Korrekt állapot-felvétel itt sem előzte meg, nem is övezi az alaptörvényi átalakítást, és egyelőre nyoma sincs olyan monitoringnak, melyből eszázadi reform képződhetnék. Sőt, külön és speciális nehézség lett az ambivalencia: az a szemléleti, érzelmi kettősség, amely a 3200 helyhatóság többségénél a „birtokon belül vagyunk, mégis muszáj valamit kezdenünk” dilemmáját hozta, s adja még ezentúl is. A testületi létszám megkurtítása demagóg üzenet volt. 200 fős parlament nem tömhető tele önkormányzati vezetőkkel. A széles hatáskör a finanszírozási elégtelenséggel nem csereszabatos. Nem volt jó lépés a bajok, megoldatlanságok „önkormányzatosítása”, de ennél rosszabbnak ígérkezik az öntelt, tudatlan, finanszírozhatatlan visszaállamosítás. Ez az ország nem bír el 3200 önkormányzatot, és bár a hivatalok száma kevesebb, az igazi feladvány nem ez vagy az, hanem ez is, az is modern felülvizsgálaton nyugvó karcsúsítást kíván. Jó lépés a kényszertársulás megengedése, de önmagában elégtelen.

Eltűnt az a kardinális elv, hogy az önkormányzati alapjogok egyenlőek, a kötelezettségek viszont eltérőek lehetnek. Elvben megnyílt az út a lépcsőzetes önkormányzatiság irányába is, holott tudott dolog, hogy ilyenkor autonómia csak fent van, lent (fél)gyarmati besorolás is képződhet.

Mitől, miért ,mennyire dekoncentrált?

Rengeteg rész-összefüggésre kisugárzó alaphiba, hogy az új alkotmány adós maradt egy modern közigazgatás egységes, végig gondolt, az EU normáihoz igazodó képével, intézményével. Ehelyett a (lég)vár-megye és a (helyben)járás üres vitája vitte a prímet. Régióról szó se essék, sőt annak igazságszolgáltatási csírái, a táblák se kapjanak AT-megjelenítést, megerősítést. Falmelléki üzenet a kistérség szétverése. A jó koordináció várt, ígéretes példája helyett, helyén a kormány-hivatalok, kormány-ablakok dekoncentrált divatja hoz egyelőre sok üresjáratot, s egyben politikai túlhatalmat. Horizontális és vertikális összerendezésnek a csírái sem látszanak.

Olyanfajta vizsgálódás és újra rendezés sem jött elő, hogy mi történjék az összeférhetetlenséggel (pl. parlamenti és helyi mandátum szerint), és jó-e a gyakran politikai fasírtot keletkeztető külön választási rend testületre és polgármesterre. Esztergom, Szeged és a várható többi feloldhatatlan ellentmondás még okos, stratégiai, távlatos tette ma sem figyelmeztet?!

Eltűnt innen a hatalom-megosztás

Eddig alapvető súlyú alkotmányos tétel volt: „*Az állam tiszteletben tartja az önkormányzatok tulajdonát*” /Alk. 12. § (2) bek./, és csak egy másik kör volt nemzetiesítve: „*A magyar állam tulajdona nemzeti vagyon*” /Alk. 10. § (1) bek./. Most lett összevonás generális nemzeti vagyonként, s jön mindennek a kökemény korlátozása. Ez, mint vívmány, beláthatatlan konzekvenciákhoz vezet. Lesz ezután még likvid vagyon és törzsvagyon, s az utóbbinak a kettős mélységű szabályozása az elidegeníthetőség tekintetében? Nem tudni, egyelőre koncepció sincs rá, csak büntető karaktert sejtő szigorítás, populista átokszórás. Annyi olvasható, hogy „*A helyi önkormányzatok tulajdona köztulajdon, amely feladataik ellátását szolgálja.*” /Alaptörvény 32. cikk (5) bek/, mely kevés rosszhiszeműséggel akként is értelmezhető, hogy ez bizony egyfajta célvagyon, ami a feladat megvonásával „államosítható”?!

Eddig AB-határozatok elvi zsinórmértéke volt, hogy az önkormányzati autonómia, mely nem feltétlen és nem korlátlan, főként a kormánnyal és a minisztériumokkal szemben adott védelmet: ez hatalom-megosztásként volt felfogható. Ennek vége, ui. az alaptörvény 34. cikk (1) bekezdése, talán a nemzeti együttműködés reményében vagy jegyében ezt mondja: „*A helyi önkormányzat és az állam a közösségi célok elérése érdekében együttműködik.*” Kérdés, hogy érdek-ellentétük esetében ezt ki és hogyan fogja kikényszeríteni, szavatolni?

Zárt kamarilla-politika vs. nyitottság

Hogy hogy nem arról sehol sem olvashatunk, hogy miként vesz részt az önkormányzat és annak érdekképviselője a kormányzati döntéshozatalban? Milyen metódusok és garanciák szolgálnak arra nézve, hogy a helyi ügyek, érdekek és szempontok kellően, időben megjeleníthetők legyenek, s azok hatást gyakorolhassanak a központi állami döntésekre? E szempontból még a korábbi alapjog, a felterjesztés joga is csak elkenet, általános, oda-vissza informatív tételezést kapott. Általános hozzáállásbeli ellenpélda akad az Unió Alapjogi Chartájában, mely a többi között részletesen szabályozza pl. a megfelelő ügyintézéshez való jogot, a dokumentumokhoz való hozzáférés jogát, és így tovább. A határainkon túl az ilyenfajta nyitottságot Napsugár-törvénykezésnek is hívják. Nálunk ellenben éppen beborul az ég: nincs fény a szemekben, néha a fejekben és a lelkekben sem. Így válhat a nyitott közpolitika zárt kamarilla-politikává, bárhol.

Helyreállítás, szanálás

A helyreállítás esélyeiről, feltételeiről, alternatívákról, megalapozás és metódus kell(ene) **mielőbb mindehhez**. **A-premissza**: visszaállítani, személyre szabva reaprálni a jogállamot kb. mint az omlettből a friss tojást rekonstruálni. Lehetetlen. **B-premissza**: enyhébb a kín: kb. mint a hátrafelé repülő gép, vagy Erős Pistát a tubusba visszagyömöszölni. Nem kizárt, de feltételes, időigényes és rém nehéz. **C-opció**: a Dzsinn a palackba visszaterelhető, de nem bárki képes és kész rá, bárkinek el sem hinnénk. Néhány jogi **peremfeltétel**: az Alaptörvény közjogi érvénytelenségének kimondása, az alkotmány hatalom-monopolizációs tilalmának beélesítése. Visszatérés a 89-es alkotmányhoz, annak modernizálása pl. a Petrétei-variáns felfrissítésével. /Ellenben egy naiv taktikai kiegyezés, arcfelvarrás köztes minimum AT-szövegről bűn és hiba lenne egyszerre, már ha a jog bármit is számít. Alkotmányos intézmények tönkre tételét szöveg-konzolidáció nem kezeli. Bajnai diagnózisa jó, terápiája hibás./ Az ügyészséget a kormány alá rendelni! Új, az állam felelősségét intézményesítő jogalkotási rend kiépítése. A független posztok megszállásának korrekciója (kimunkálható ennek rendje-módja). Az emberi jogok visszaszolgáltatása, a hatalom korlátjaiként való tételezése, az eszázadi, uniós alapjogi charta és jogi modell átvétele. A következő általános választás ügyében elemi erejű belső és külső nyomás kell: vagy-vagy. **Szanálni kell az országot a makroügyekben**. Alternatívák kimunkálása, felmutatása minden kulcsponton, és nyomban nyilvánossá tétele: ha jön a váltás, ezzel kezd. **Megnyugvást hozni a társadalomra, békés építkezést hirdetni 3-5 év kiszámíthatóságával**. Humort a hétköznapiakba! Pl. így: ami most van, ricinus ebéd közben. Ingyen-ebéd nem lesz, de a polgár a táplálkozási lánc boldogabbik végére kerülhet. Könnyű sem lesz, de elviselhető(bb) igen.